

Dönem : 1

Toplantı : 3 MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 497 ye | nci ek

Disiplin mahkemeleri kuruluş, yargılama usulü ve disiplin suçları ve cezaları hakkında kanun tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi 1/548; C. Senatosu 1/314)

(Not: C. Senatosu S. Sayısı: 368)

*Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 1/314*

16 . 1 . 1964

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 30 . 11 . 1963 gün ve 6864 - 39281 sayılı yazınıza karşılıktır :

Disiplin mahkemeleri kuruluşu, yargılama usulü ve disiplin suç ve cezaları hakkındaki kanun tasarılarının Millet Meclisince kabul olunan metni, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 16.1.1964 tarihli 29 ncu Birleşiminde değiştirilerek kabul edilmiş, dosya ilişkide sunulmuştur.

Arzederim.

Enver Aka
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Not : Açık oya arz edilen 1, 2, 6, 8, 9, 17, 21, 27, 29, 31, 32, 33, 38, 40, 41, 42, 43, 52, 53, 54, 57, 58, 61, 62, 64, Geçici madde 1, 2, ve tümüne ait açık oy pusluları ilişiktir.

Geçici Komisyon raporu

*Millet Meclisi
Geçici Komisyon
Esas No: 1/548
Karar No: 5*

12 . 2 . 1964

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Disiplin mahkemeleri, kuruluşu, yargılama usulü ve disiplin suç ve cezaları hakkındaki kanun tasarısının Cumhuriyet Senatosunca bazı maddelerinin değiştirilerek kabul edilmesine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının yazısı ve tasarı Komisyonumuzca Hükümet temsilcilerinin de hazır olduğu sırada incelendi :

Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişikliklerden bir kısmına aşağıda madde numaraları altında gösterilen gerekçelere istinaden Komisyonumuz katılmış, bu maddeleri benimsemiştir. Maddelerden bir kısmında da yapılan değişikliklere keza gösterilen gerekçelere istinaden katılmamış ve Millet Meclisinin kabul ettiği madde metninde yapılan değişiklik benimsenmemiştir.

Madde 1. — Disiplin mahkemelerinin hangi komutanlıklar nezdinde kurulacağına dair 1 nei maddeye Jandarma Genel Komutanlığı ile Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığının ilâve edildiği ve ayrıca bu mahkemelerin kurulmasına dair lüzum gösterecek makamlar arasında Jandarma Genel Komutanı ile Millî Savunma Bakanı Müsteşarının ilâve edildiği görülmüştür.

Komisyonumuz bu iki makam nezdinde disiplin mahkemesi kurulması prensibini benimsemekle beraber Jandarma Genel Komutanlığının ordu komutanlıklarından sonra ve Kuvvet Komutanlıklarından evvel yazılması icabedeceği mülâhazası ile bu redaksiyonun ileride Karma Komisyonda yapılmasını temin etmek için Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsememiş ve Millet Meclisinin kabul ettiği metin üzerinde ısrar etmiştir.

Madde 2. — 2 nei maddenin başlığında yapılan değişiklik redaksiyona taallük etmesi sebebiyle benimsenmiş keza madde metninde astsubay, erbaş ve erlerin yargılanmalarında üyelerden birinin astsubaylardan seçilmesine dair ihtiyari olan hüküm (seçilir) demek suretiyle mecburi hale getirildiği görülmüş ve bu sınıf askerî şahısların yargılanmalarında teminat olarak kabul edildiğinden değişiklik benimsenmiştir.

Madde 3. — Redaksiyona taallük eden bu maddedeki (seçilir), (seçilirler) şeklindeki değişiklik benimsenmiştir.

Madde 6. — 1 nei maddede Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişikliğe paralel olarak, madde metnine ilâve edilen (Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı) deyimini prensibolarak benimsenmiş ise de 1 nei maddede redaksiyon yapılması için değişikliğin benimsenmemesi göz önünde bulundurularak 6 nei madde değişikliği de keza benimsenmiyerek Millet Meclisinin kabul ettiği metinde ısrar edilmiştir.

Madde 7. — Millet Meclisince (oda ve göz hapsi) deyimindeki (ve, (veya) şeklinde yapılan değişikliğe, maddeye açıklık vermesi yönünden komisyonumuz katılmış ve değişikliği benimsenmiştir.

Madde 8. — 1 nei ve 6 nei maddelerdeki değişikliğe paralel olarak bu maddede yapılan değişikliğe, metin üzerinde Karma Komisyona bir hal tarzı bulunmak üzere değişiklik benimsenmemiş ve Millet Meclisi kabul ettiği metinde ısrar edilmiştir.

Madde 9. — 1 nei, 6 nei ve 8 nei maddelerde yapılan değişikliklere mütenazır olarak bu madde üzerinde yapılan değişikliğe de Karma Komisyona bir hal tarzı bulunmak üzere Komisyonumuz katılmamış ve Millet Meclisi metninde ısrar etmiştir.

Madde 12. — Yetki ve hüküm uyumsuzluğunun çözümlerine dair olan üst komutanlıklar nezdindeki disiplin mahkemelerinin vereceği kararlara ait (kesin olarak) deyimini, üst disiplin mahkemelerinin verdiği bu türlü kararların tamamının kesin olmaları sebebiyle, metinden çıkarılmasına dair yapılan değişiklik Komisyonumuzca benimsenmiştir.

Madde 15. — Bu maddede (b) fıkrasında disiplin kelimesinden evvel ilâve edilen (bir) kelimesine maddeye açıklık vermesi itibarıyla Komisyonumuz katılmış ise de fıkralar harflendirilmiş olup Millet Meclisinin kabul ettiği metinde (D) fıkrasındaki harf (Ç) olarak değiştirilmesine Komisyonumuz katılmamıştır.

Tetkik edilen Senato Tutanak Dergisinden ve hazır bulunan Hükümet temsilcilerinin beyanlarından Cumhuriyet Senatosu almış olduğu bir kararla (Ç) harfinin bendlerde ve fıkralarda kullanılmasına dair verdiği kararın bir tatbiki neticesi olduğu anlaşılmıştır.

Anayasanın 118 nei maddesine istinaden kabul edilen ve halen kanunlaşmış bulunan 353 ve 357 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu ile Askerî Hâkimler ve Askerî Savcılar kanunlarında (Ç) harfi kullanılmamıştır. Bu kanunların üçü birbirini tamamlayan metinler olduğu göz önünde bulundurularak evvelce kabul edilmiş iki kanunda fıkralarda kullanılmayan (Ç) harfinin bu kanunda kullanılmasına dair yapılan değişikliğe Komisyonumuz katılmamış ve Millet Meclisinin kabul ettiği metinde ısrar edilmesine ve ancak mesele Karma Komisyona havale edildiği takdirde (b) fıkrasındaki değişikliğin göz önünde bulundurulması kararlaştırılmıştır.

Madde 16. — Bu maddede (bildiri) deyiminin Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunundaki aynı mânaya gelen kelimeye uygun olarak değiştirilmesi ve (tebliği) olarak yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca benimsenmiştir.

Madde 17. — Bu maddedeki (bildirilmesinden) kelimesinin (tebliğinden) şeklinde değiştirilmesi-ne dair olan metne evvelki kanun ile uygunluğu temin etmesi sebebiyle Komisyonumuz katılmış ve metin benimsenmiştir.

Madde 21. — Duruşmanın açıklığına ve kapalılığına dair olan bu maddedeki (disiplinin korunması) amacıyla duruşmanın gizli yapılabilmesi hali Anayasanın 135 ve Askerî Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanununun 138 nci maddesine aykırı olduğundan (disiplinin korunması deyiminin (yukarıda zikredilen iki madde hükmüne mütenazır olarak) ve esasen disiplinin korunması kamu güvenliği içinde mütalâa edilebileceğinden duruşmanın kapalı yapılmasının (genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin korunması) şeklinde değiştirilmesi Komisyonumuzca benimsenmiştir.

Madde 23. — Fıkraların harflendirilmesi sırasında (Ç) harfinin kullanılması evvelki iki kanunla uygunluğu bozması ve madde matlabı da (bakamaması) deyiminin (bakmaması) şeklinde yapılan değişikliğe bu deyimın Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda ve Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununda Millet Meclisinin kabul ettiği şekilde bulunması itibariyle değişiklik benimsenmemiş ve Millet Meclisinin kabul ettiği metinde ısrar edilmesine karar verilmiştir.

Madde 24. — Bu maddenin 2 nci fıkrasındaki (tanık dinlenmesi) deyiminin (tanık dinlenmesine) şeklinde yapılan değişiklik maddeye açıklık vermesi itibariyle benimsenmiştir.

Madde 27. — Millet Meclisinin kabul ettiği metinde (hükümün açıklanması) deyimini Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 162 nci maddesine mütenazır olarak (hükümün tefhimi) şeklinde değiştirilmesi gerekirken (hüküm tefhimi) olarak değiştirilmesi, paralellığı temin etmediğinden Karma Komisyona havale edilebilmesini temin için değişikliğe Komisyonumuz katılmamış ve Millet Meclisinin kabul ettiği metinde ısrar etmiştir.

Madde 29. — Bu maddenin II numaralı fıkrasının başına ilâve edilen (Sanık) kelimesi maddeye açıklık vermesi bakımından benimsenmiştir.

Madde 30. — Millet Meclisinin kabul ettiği 31 nci maddenin itiraza hakkı olanların, itiraz ve süresinden evvel düzenlenmesi uygun görüldüğünden madde numarası değişikliğine komisyonumuz katılmıştır. Yâni Milletmeclisinin kabul ettiği metnin 30 ncu madde olarak Cumhuriyet Senatosunca madde numarası değiştirilmek suretiyle kabulü Komisyonumuzca benimsenmiştir.

Madde 31. — Tasarının 1, 6, 8, ve 9 ncu maddelerin değiştirilmesine mütenazır olarak Millet Meclisinin kabul ettiği metnin 30 ncu maddesi üzerinde 31 nci madde olarak yapılan değişikliğe yukarıda zikredilen maddelere Karma Komisyonca verilecek şekle göre bu maddede lüzumlu değişikliğin yapılabilmesi için Millet Meclisi metninde ısrar edilmiştir.

Madde 32. — İtirazın nereye yapılacağı ve şekline dair olan 32 nci maddeye Cumhuriyet Senatosunca ilâve edilen (Sanık tarafından yapılan) deyimine iştirak edilmemiştir. Filhakıka bu ilâve ile madde komutan ve disiplin subayı tarafından yapılacak itirazın merciini gösterememektedir.

Karma Komisyonunda bu hususların da nazara alınması temin edilmek için Millet Meclisinin kabul ettiği metinde ısrar edilmesi kabul edilmiştir.

Ayrıca fıkraların harflendirilmesinde Cumhuriyet Senatosunca kullanılan (Ç) harfi evvelce kabul edilen iki kanunda uygulanan sisteme aykırı görüldüğünden değişiklik benimsenmemiştir.

Madde 33. — Bu maddeye ilâve edilen ikinci fıkra, disiplin mahkemelerince verilecek cezanın önleyicilik vasfı bakımından benimsenmiştir. Gerçekten duruşma arasında tevkif yetkisi bulunmayan disiplin mahkemelerinin hüküm kesinleşmeden cezanın yerine getirilmesine karar verme yetkileri tevkif mahiyetinde olup müessesenin bünyesine uygun görüldüğünden ilâve suretiyle meydana getirilen madde metni benimsenmiştir.

Madde 34. — Bu maddenin 2 nci fıkrasına soruşturmanın yapılmasına mütedair ilâve edilen (soruşturmayı) kelimesi maddeye açıklık verdiği için değişiklik benimsenmiştir.

Madde 36. — Bu maddede Millet Meclisi metninde yapılan değişiklik benimsenmemiştir. Gerçekten Millî Savunma Bakanlığı Askerî Adalet müfettişleri aracılığı ile yapılan teftiş, murakabenin Millî Savunma Bakanına aid olduğunu anlatmaktadır. Halbuki Cumhuriyet Senatosunda kabul edilen değişiklikte gözetim yetkisinin Millî Savunma Bakanlığında askerî Adalet mü-

fettişlerinin şahıslarına nakledildiği mânası bulunmaktadır. Gözetim yetkisinin Milli Savunma Bakanına ait olması sebebiyle değişiklik benimsenmemiştir.

Madde 38. — Bu maddenin 1 nci fıkrasındaki (oda ve göz) kelimeleri (oda veya göz) olarak değiştirilmesi maddeye açıklık vermesi bakımından benimsenmiştir. Ayrıca (a) fıkrasının altında bulunan (1) rakamı Millet Meclisinin metninde olan ve Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metnin mütaakıp kısmında bulunan Romen rakamına uygun olarak (I) şeklinde düzeltilmiş ve keza aynı fıkrada (cezalarına) deyimi, (cezalarında) olması gerektiği tesbit edildiğinden tabı hatası olarak kabul ile madde bu düzeltmelerle benimsenmiştir.

Madde 40. — Disiplin mahkemelerinden verilen kararların kanun yoluna gidilmeksizin kesinleşmesi halinde yazılı emir yolunun açık bulunması ve kanun yoluna gidilenlerde bu yolun kapatılması maslahata uygun görülmiyerek bütün kararların yazılı emirle bozulması yolunun açık tutulması yolundaki değişiklik benimsenmiştir. Gerçekten disiplin mahkemelerince verilen kararlara ancak bir üst disiplin mahkemesi nezdinde itiraz edilebilmekte, bu ise ancak kararın yine bir disiplin mahkemesi tarafından tetkikini temin etmektedir. Halbuki yazılı emir sonunda bu kararın Askerî Yargıtayca incelenmesi inkânu sağlandığından değiştirilerek kabul edilen bu metin benimsenmiştir.

Madde 41. — Bu maddenin cezalara ait kısmındaki (ve) deyimlerinin (veya) olarak değiştirilmesi metne açıklık vermesi bakımından kabul edilmiştir. Ancak Millet Meclisinin kabul ettiği metinde rütbenin geri alınması konusunda (Jandarma uzatmalıları ve uzman çavuşları) nın rütbenin geri alınması cezasına muaf tutulması karşısında Cumhuriyet Senatosunun bunların rütbe-lerinin de geri alınabileceğine dair değişiklik benimsenmemiştir.

Gerçekten jandarma uzatmalı ve uzman çavuşları mukavele ile hizmet görmektedirler. Rütbe-lerinin geri alınması mukavelelerinin feshini gerektireceğinden değişikliğin bu kısma komisyonumuz katılmadığından Karma Komisyonunda nazara alınmak üzere Millet Meclisinin kabul ettiği metin üzerinde ısrar edilmiştir.

Madde 42. — Bu maddenin başlığında bulunan (cezaların içtimarı) deyiminin (cezaların toplanması) olarak Türkçeleştirilmesi komisyonumuzca benimsenmiştir.

Madde 43. — Disiplin suçlarında zamanaşımı müddetinin altı aydan üç aya indirilmesine dair değişikliğe suçluların terhis edilmesi, tâyin olunması veya terfi ederek üst mahkeme yetkisine geçmesi veya delillerin toplanmasında güçlüklerle mâruz kalmabileceği ve bu itibarla birçok suçluların takipten kurtulabileceği düşünülerek madde değişikliği benimsenmemiştir.

Madde 52. — Takırdı ve kasıtlı suçları bir araya toplıyan bu maddede yapılan değişikliklerle kasıtlı suçların ve ezcümle tahribin metinden çıkarılarak bunun yerine harabolmasına sebebiyet şeklinde yapılan değişikliğe komisyonumuz katılmış ve Cumhuriyet Senatosunun meydana getirdiği metin benimsenmiştir.

Madde 53. — Bu maddede düzenlenen suçta verilen cezanın asgari haddi Millet Meclisince gösterilmemişken Cumhuriyet Senatosunca (10) gün olarak tesbit edilen asgari hadde komisyonumuz katılmış ve meydana getirilen metin benimsenmiştir.

Madde 54. — Madde başlığında (astlarında gözetim) deyiminin (astlarını gözetim) olarak düzeltilmesi bir tabı hatasının tashihi olarak kabul ile madde benimsenmiştir.

Madde 57. — Millet Meclisinin kabul ettiği bu maddenin başlığında (hoşnutsuzluğu kışkırtanlar) dendiği halde Cumhuriyet Senatosunca suçun değiştirilerek (arkadaşlarını askerlikten soğutma-ya kışkırtanlar) şeklinde yapılan değişikliğe iştirak edilmemiştir.

Gerçekten Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği bu değişiklik ile maddeyle matlap arasında ahenksizlik meydana gelmektedir. Bu sebepten değişiklik benimsenmemiştir.

Madde 58. — Garnizon komutanlıklarınca yasak edilen yerlere girenlerin fiillerine mütaallik olan bu maddede garnizon komutanlarının takirlerinin (askerlik onuruna dokunan) kıstası ile mahdut bulunmasının bâzı zaruri sebeplerle garnizon komutanlarının arkeslik onuru dışında da bu yerlere girmeyi men edebilme yetkisi olabilmemesini temin maksadiyle yapılan delişikliğe Komisyonumuz katılmış ve meydana gelen metin benimsenmiştir.

Madde 59. — Maddeye bir (,) konularak açıklık verilmesine dair olan değişikliğe Komisyonumuz katılmış ve metin benimsenmiştir.

Madde 61. — Okunması veya bulundurulması Genelkurmay Başkanlığınca yasaklanan kitap, dergi ve her türlü yazıları okuyan bütün askerî şahısların fiillerini suç sayan Millet Meclisinin kabul ettiği madde metni Cumhuriyet Senatosunca sadece askerî öğrenci er ve erbaşlar olarak tahdit edilmiştir. Bu suretle subay ve astsubayların bu türlü fiilleri madde metni dışında bırakılmıştır. Subay ve astsubayların sosyal durumları ve kültür seviyeleri göz önünde tutularak Cumhuriyet Senatosunun yaptığı değişiklik benimsenmiştir.

Madde 62. — Disiplin cezalarının etkisine taallük eden bu maddeye Cumhuriyet Senatosunca eklenen son fıkra Komisyonumuzca benimsenmemiştir.

Gerçekten Kanunun 7 nci maddesi disiplin âmirlerine bu suçlardan mahkemeye verme veya disiplin yoluyla ceza verme yetkisini tanımıştır. Disiplin Mahkemelerince verilen cezaların askerlik hizmetinden sayılmamasının tedvin edileceği yer bu kanun olmakla beraber rütbe sahiplerinin verecekleri cezanın etkisinin bu kanunda düzenlenmesi kanun tekniğine uygun görülmemiştir. Şayet böyle bir hüküm tedvin edilecek ise bunun yeri rütbe sahiplerinin disiplin cezalarına dair kanun olmak gerekir.

Madde 64. — Bu maddede, maddenin açıklığına ve redaksiyonuna taallük eden değişiklik benimsenmiştir.

Geçici Madde 1. — Millet Meclisinin kabul ettiği metinde geçici madde disiplin mahkemelerinin en geç kurulacağı zaman yazılı olduğu halde bu mahkemelerin fiilen göreve başlayacakları zaman tesbit edilmemiş olup tatbikatta her hangi aksaklığa meydan vermemek için bütün disiplin mahkemelerinin aynı tarihte vazifeye başlamalarını temin maksadiyle konulan hüküm ile meydana gelen metin benimsenmiştir.

Geçici Madde 2. — Millet Meclisinin kabul ettiği kanun metninde geçici madde bir adettir. Gerçekten bu mahkemeler de yeniden teşkil olunan askerî mahkemeler ile aynı zamanda faaliyete başlaması düşünülmüş ve Hükümet tasarılarında bu noktainazar savunulmuş ise de Disiplin Mahkemelerinin Askerî Mahkemelerle aynı tarihte ihdas edilememesi sebebine binaen meydana gelecek karışıklığı önleme gayesine mâtufl olarak Senatoca düzenlenen geçici 2 nci madde Komisyonumuz tarafından benimsenmiştir.

Anayasamızın geçici 7 nci maddesinin âmir hükmüne göre iki yıl içinde kabul edilip meriyete konulması gereken kanunlardan olan bu tasarının öncelik ve ivedilikle konuşulmak üzere Millet Meclisi Genel Kuruluna sunulmasını arz ve teklif ederiz.

Başkan	Sözcü	Amasya	Ankara
Ordu	Artvin	<i>I. Sarıgöz</i>	H. Ataman
<i>F. Güley</i>	<i>S. Emînağaoğlu</i>		İmzada bulunamadı
İzmir	Kayseri		
K. Özek	<i>A. Aras</i>		
İmzada bulunamadı			

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

Disiplin mahkemeleri kuruluşu, yargılama usulü ve disiplin suç ve cezaları hakkında kanun tasarısı

BİRİNCİ KISIM

DISİPLİN MAHKEMELERİ KURULUŞ VE YARGILAMA USULÜ

Kuruluş

MADDE 1. — Disiplin mahkemesi, alay, tümen ve daha büyük (deniz ve havada eşiti) komutanlıklar ile Kuvvet Komutanlıkları ve Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kurulur.

Kuvvet Komutanlıklarının göstereceği lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığınca, diğer komutanlık veya askerî kurum âmirlikleri nezdinde de disiplin mahkemesi kurulabilir.

Disiplin mahkemesinin kuruluşu

MADDE 2. — Disiplin mahkemesi, biri başkan ikisi üye olmak üzere üç subaydan kurulur. Astsubay, erbaş ve erlerin yargılanmalarında astsubaylardan da üye seçilebilir.

Başkan, üye ve yedeklerinin seçimi

MADDE 3. — Başkan ve üyeler ile yedekleri, nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri tarafından her yılın Aralık ayında bu mahkemenin yetkisine giren birliklerdeki subay ve astsubaylar arasından kıta veya askerî kuruma katılış sırasına göre ve değiştirilmemek üzere bir yıl için seçilirler. Bu sıra ancak zorunlu hizmet sebepleriyle değiştirilebilir.

Başkan ve üyeleri ile yedeklerinin görevlerini yapmalarına sürekli engeller çıktığında yerlerine başkaları seçilebilir.

Disiplin subayı ve niteliği

MADDE 6. — Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan her komutanlıkta veya askerî kurum âmirliğinde askerî savcı hizmetinden atanmış bir disiplin subayı bulunur.

Tümen ve daha büyük (denizde ve havada eşidi) komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdinde kurulan disiplin mahkemelerinde disiplin subaylığı görevini adli müşavir yapar.

Askerî savcı hizmetinden atanmış olan disiplin subayının veya bu görevi yapan adli müşavirin bulunmaması veya görevini yapmasını engelleyici sebeplerin var olması halinde disiplin subaylığı görevini diğer bir sınıf subayı yapabilir. Bu hallerde disiplin subayı nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri tarafından kıtada en az bir yıl hizmet görmüş olan ve taksirli suçların dışında bir cürüm ile hükümlü bulunmayan teğmen ile binbaşı rütbesindeki subaylar arasından seçilir.

Disiplin subaylıklarında ve disiplin mahkemelerinde tutanak kâtipliği yapmak üzere yeteri kadar asker kişi kullanılır.

CUMHURİYET SENATOSUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

Disiplin mahkemeleri kuruluşu, yargılama usulü ve disiplin suç ve cezaları hakkında kanun tasarısı

BİRİNCİ KISIM

DİSİPLİN MAHKEMELERİ KURULUŞU VE YARGILAMA USULÜ

Kuruluş

MADDE 1. — Disiplin mahkemesi; alay, tümen, kolordu (Deniz ve Havada eşidi), ordu ve kuvvet komutanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığı, Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı ve Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kurulur.

Kuvvet Komutanlarının, Jandarma Genel Komutanının ve Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarının göstereceği lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanınca, diğer komutanlıklar veya askerî kurum âmirlikleri nezdinde de disiplin mahkemesi kurulabilir.

Astsubay, erbaş ve erlerin yargılanmalarında üyelerden biri astsubaylardan seçilir.

Başkan, üye ve yedeklerin seçimi

MADDE 3. — Başkan ve üyeler ile yedekleri, nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri, tarafından her yılın Aralık ayında bu mahkemenin yetkisine giren birliklerdeki subay ve astsubaylar arasından kıtaya veya askerî kuruma katılış sırasına göre ve değiştirilmemek üzere bir yıl için seçilirler. Bu sıra ancak zorunlu hizmet sebepleriyle değiştirilebilir.

Başkan ve üyeleri ile yedeklerinin görevlerini yapmalarına sürekli engeller çıktığında yerlerine başkaları seçilebilir.

Disiplin subayı ve niteliği

MADDE 6. — Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan her komutanlık veya askerî kurum âmirliği ile Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığında askerî savcılar ve adli müşavirler arasından atanmış bir disiplin subayı bulunur.

Refakatinde adli müşavir bulunan kıta komutanlığı ve askerî kurum âmirliği nezdinde kurulan disiplin mahkemelerinde, disiplin subaylığı görevi bu adli müşavir veya yardımcıları tarafından yapılır.

Askerî savcılar ve adli müşavirler arasından atanmış olan disiplin subayının veya bu görevi yapan adli müşavir veya yardımcısının bulunmaması veya görevini yapmasını engelleyici sebeplerin var olması halinde disiplin subaylığı görevini diğer bir sınıf subayı yapabilir. Bu hallerde disiplin subayı, nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri ile Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarı tarafından kıtada en az bir yıl hizmet görmüş olan ve taksirli suçların dışında bir cürüm ile hükümlü bulunmayan teğmen ile binbaşı rütbesindeki subaylar arasından seçilir.

Disiplin subaylıklarında ve disiplin mahkemelerinde tutanak kâtipliği yapmak üzere yeterli kadar asker kişi kullanılır.

GÖREV VE YETKİ

Görev

MADDE 7. — Disiplin mahkemeleri asker kişilerin bu kanunda yazılı disiplin suçlarına ait dâvalara bakar. Şu kadar ki, bu kanunda yazılı disiplin suçlarından dolayı disiplin âmiri, özel kanunlarda kendisine tanınan yetki içinde, oda ve göz hapsi verebileceği gibi disiplin mahkemesine de yolhyabilir.

Kuruluş yönünden yetki

MADDE 8. — Disiplin mahkemelerinin yetkisi, nezdinde kuruldukları komutanlığın veya askerî kurum âmirliğinin kadro ve kuruluşu ile sınırlıdır.

Kuvvet komutanlıklarının göstereceği lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığınca bu yetki genişletilebilir veya daraltılabilir.

Rütbe yönünden yetki

MADDE 9. — Alay ve eşiti komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdindeki disiplin mahkemeleri, erden yüzbaşıya kadar (yüzbaşı dâhil) askerler ile diğer asker kişileri,

Tümen ve eşiti komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdindeki disiplin mahkemeleri erden yarbayya kadar (yarbay dâhil) askerler ile diğer asker kişileri,

Kolordu ve eşiti komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri ile Ordu ve Kuvvet komutanlıkları nezdindeki disiplin mahkemeleri erden albaya kadar (albay dâhil) askerler ile diğer asker kişileri,

Genelkurmay Başkanlığı nezdindeki disiplin mahkemesi erden general ve amirale kadar (general ve amiraller dâhil) askerler ile diğer asker kişileri yargılamaya yetkilidirler.

Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmirinin rütbe bakımından aynı mahkemenin yetkisine dâhil bulunması halinde bu komutan veya askerî kurum âmiri bir üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği nezdinde kurulan disiplin mahkemesinde yargılanır.

Yetki ve hüküm uyumsuzlukları

MADDE 12. — Disiplin mahkemeleri arasında çıkacak yetki ve hüküm uyumsuzluklarını adli yönden müşterek üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği nezdindeki disiplin mahkemesi çözümler.

Müşterek üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği bulunmadığı takdirde bu konulardaki uyumsuzluklar Genelkurmay Başkanlığı nezdindeki disiplin mahkemesi tarafından kesin olarak çözümlenir.

Disiplin soruşturması sonunda yapılacak işlem

MADDE 15. — Disiplin hazırlık soruşturması sonunda nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri tarafından aşağıdaki işlemler yapılır :

A) Eylem adliye mahkemelerinin veya askerî mahkemelerin görevine giren bir suç ise, evrak görevli mercie gönderilir.

B) Eylem bu kanunda yazılı bir disiplin suçu olmayıp, disiplin tecavüzü ise özel kanun hükümleri uygulanır.

Cumhuriyet Senatosunun Kabul Ettiği Metin

GÖREV VE YETKİ

Görev

MADDE 7. — Disiplin mahkemeleri asker kişilerin bu kanunda yazılı disiplin suçlarına ait davalara bakar. Şu kadar ki, bu kanunda yazılı disiplin suçlarından dolayı disiplin âmiri, özel kanunlarda kendisine tanınan yetki içinde, oda veya göz hapsi verebileceği gibi disiplin mahkemesine de yollıyabilir.

Kuruluş yönünden yetki

MADDE 8. — Disiplin mahkemelerinin yetkisi nezdinde kuruldukları komutanlığın, askerî kurum âmirliğinin veya Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığının kadro ve kuruluşu ile sınırlıdır.

Disiplin mahkemelerinin bu yetkileri Kuvvet komutanlarının, Jandarma Genel Komutanının veya Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarının göstereceği lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığınca genişletilebilir veya daraltılabilir.

Rütbe yönünden yetki

MADDE 9. — Alay ve eşiti komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdindeki disiplin mahkemeleri, erden yüzbaşıya kadar (yüzbaşı dâhil) askerler ile diğer asker kişileri,

Tümen ve eşiti komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdindeki disiplin mahkemeleri erden yarbaya kadar (yarbay dâhil) askerler ile diğer asker kişileri,

Kolordu ve eşiti komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri ile Ordu ve Kuvvet komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı nezdindeki disiplin mahkemeleri erden albaya kadar (albay dâhil) askerler ile diğer asker kişileri,

Genelkurmay Başkanlığı nezdindeki disiplin mahkemesi erden general ve amirale kadar (general ve amiraller dâhil) askerler ile diğer asker kişileri yargulamaya yetkilidirler.

Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmirinin rütbe bakımından aynı mahkemenin yetkisine dâhil bulunması halinde bu komutan veya askerî kurum âmiri bir üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği nezdinde kurulan disiplin mahkemesinde yargulanır.

Yetki ve hüküm uyumsuzlukları

MADDE 12. — Disiplin mahkemeleri arasında çıkacak yetki ve hüküm uyumsuzluklarını adli yönden müşterek üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği nezdindeki disiplin mahkemesi çözümler.

Müşterek üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği bulunmadığı takdirde bu konulardaki uyumsuzluklar Genelkurmay Başkanlığı nezdindeki disiplin mahkemesi tarafından çözümlenir.

Disiplin soruşturması sonunda yapılacak işlem

MADDE 15. — Disiplin hazırlık soruşturması sonunda nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri tarafından aşağıdaki işlemler yapılır :

A) Eylem adliye mahkemelerinin veya askerî mahkemelerin görevine giren bir suç ise, evrak görevli mercie gönderilir.

B) Eylem bu kanunda yazılı bir disiplin suçu olmayıp, disiplin tecavüzü ise özel kanun hükümleri uygulanır.

Millet Meclisinin Kabul Ettiği Metin

C) Dâva açılmasını gerektirir yeter sebepler bulunmazsa kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilir. Bu karar evvelce sorguya çekilmiş sanığa da tebliğ edilir.

D) Dâva açılmasını gerektirir yeter sebepler varsa bir iddianame ile disiplin mahkemesinde dâva açılır.

İddianameye nelerin yazılacağı

MADDE 16. — İddianameye sanığın kimliği, disiplin suçu teşkil eden eylemin neden ibaret bulunduğu ve delilleri, uygulanması istenilen kanun maddesi, varsa Hazine zararı ve duruşmanın yer ve zamanı yazılır.

İddianame asker kişi olan sanığa en yakın âmiri aracılığı ile bildirilir. Bu hususta düzenlenecek belgede bildiren ile sanığın imzaları ve bildirme tarihi gösterilir. Diğer kişiler hakkında Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır.

Bildiri tarihi üzerinden iki gün geçmedikçe duruşma yapılamaz. Sanığın uygun görmesi ile bu süreden vazgeçilebilir.

Disiplin mahkemesinin toplanması

MADDE 17. — İddianamenin sanığa bildirilmesinden sonra disiplin mahkemesi, nezdinde kurulduğu komutanın veya askerî âmirlerin emriyle toplanır.

Duruşmanın açıklığı

MADDE 21. — Disiplin mahkemelerinde duruşma açık olur. Disiplin korunması amacıyla duruşmanın tamamının veya bir kısmının kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir. Kapalı yapılan yargılamanın yayımlanması yasaktır. Buna uymayanlar hakkında Basın Kanunu hükümleri uygulanır.

Sanığın astı olanlar duruşmada bulunamazlar.

Başkan ve üyelerin dâvaya bakamaması ve reddi

MADDE 23. — I - Disiplin mahkemeleri başkan ve üyeleri aşağıdaki hallerde bu görevi yapamazlar veya aynı sebeplerle reddedilebilirler :

A) Suçtan kendisi zarar görmüş ise,

B) Sanık ve mağdur ile aralarında evlilik veya vesayet ilişkisi bulunmuş veya bulunuyorsa,

C) Sanık veya suçtan zarar görenle aralarında kan veya sıhrî usul ve fûru hısımlığı yahut evlât edinme ilişkisi veya üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan veya evlilik kalmasa bile ikinci dereceye kadar (bu derece dâhil) sıhrî civar hısımlığı varsa,

D) Aynı dâvada nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri sıfatı ile işlem veya disiplin subaylığı yahut sanık müdafiliği görevlerini yapmış ise,

E) Aynı dâvada tanık veya bilirkişi olarak dinlenmiş ise,

F) Tarafsızlığını şüpheye düşürecek haller mevcutsa,

II - Aleyhine kanun yoluna gidilen disiplin mahkemesi hükmünün, üst disiplin mahkemesinde incelenmesinde, hükme katılan disiplin mahkemesi başkan ve üyesi üst disiplin mahkemesinde bu hükmün incelenmesine katılamaz.

Sanığın sorgusu ve delillerin toplanması

MADDE 24. — İddianamenin okunmasından sonra sanık olay hakkında sorguya çekilir, varsa tanıklar dinlenir ve diğer deliller toplanır.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

C) Dâva açılmasını gerektirir yeter sebepler bulunmazsa kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilir. Bu karar evvelce sorguya çekilmiş sanığa da tebliğ edilir.

Ç) Dâva açılmasını gerektirir yeter sebepler varsa bir iddianame ile disiplin mahkemesinde dâva açılır.

İddianameye nelerin yazılacağı

MADDE 16. — İddianameye sanığın kimliği, disiplin suçu teşkil eden eylemin neden ibaret bulunduğu ve delilleri, uygulanması istenilen kanun maddesi, varsa Hazine zararı ve duruşmanın yer ve zamanı yazılır.

İddianame asker kişi olan sanığa en yakın âmiri aracılığı ile tebliğ olunur. Bu hususta düzenlenecek belgede tebliğ ile sanığın imzaları ve tebliğ tarihi gösterilir. Diğer kişiler hakkında Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır.

Tebliğ tarihi üzerinden iki gün geçmedikçe duruşma yapılamaz. Sanığın uygun görmesi ile bu süreden vazgeçilebilir.

Disiplin mahkemesinin toplanması

MADDE 17. — Disiplin mahkemesi, iddianamenin sanığa tebliğinden sonra, nezdinde bulunduğu komutanın veya askerî kurum âmirinin emriyle toplanır.

Duruşmanın açıklığı

MADDE 21. — Disiplin mahkemelerinde duruşma açık olur. Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin korunması amacıyla duruşmanın tamamının veya bir kısmının kapalı yapılmasına mahkemece karar verilebilir. Kapalı yapılan yargılamanın yayımlanması yasaktır. Buna uymayanlar hakkında Basın Kanunu hükümleri uygulanır.

Sanığın astı olanlar duruşmada bulunamazlar.

Başkan ve üyelerin dâvaya bakamaması ve reddi

MADDE 23. — I - Disiplin mahkemeleri başkan ve üyeleri aşağıdaki hallerde bu görevi yapamazlar veya aynı sebeplerle reddedilebilirler :

- A) Suçtan kendisi zarar görmüş ise,
- B) Sanık ve mağdur ile aralarında evlilik veya vesayet ilişkisi bulunmuş veya bulunuyorsa,
- C) Sanık veya suçtan zarar görenle aralarında kan veya sıhrî usul ve fîru hısmınlığı yahut evlât edinme ilişkisi veya üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan veya evlilik kalmasa bile ikinci dereceye kadar (bu derece dâhil) sıhrî civar hısmınlığı varsa,
- Ç) Aynı dâvada nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri sıfatı ile işlem veya disiplin subaylığı yahut sanık müdafiliği görevlerini yapmış ise,
- D) Aynı dâvada tanık veya bilirkişi olarak dinlenmiş ise,
- E) Tarafsızlığını şüpheye düşürecek haller mevcutsa,

II - Aleyhine kanun yoluna gidilen disiplin mahkemesi hükmünün, üst disiplin mahkemesinde incelenmesinde, hükme katılan disiplin mahkemesi başkan ve üyesi üst disiplin mahkemesinde bu hükmün incelenmesine katılamaz.

Sanığın sorgusu ve delillerin toplanması

MADDE 24. — İddianamenin okunmasından sonra sanık olay hakkında sorguya çekilir, varsa tanıklar dinlenir ve diğer deliller toplanır.

Millet Meclisinin Kabul Ettiği Metin

Disiplin mahkemesi istem üzerine veya kendiliğinden tanık dinlenmesi veya başka delillerin toplanmasına karar verebilir.

Delillerin toplanmasından sonra disiplin subayından esas hakkındaki istemi sorulur. Sanık savunmasını yapar. Son söz sanığıdır.

Duruşmanın bitmesi ve hüküm

MADDE 27. — Duruşma hükmün açıklanması ile biter.

Hüküm, sanığın beraetine veya hükümlülüğüne veya dâvanın ortadan kaldırılmasına yahut disiplin mahkemesinin görevsizlik veya yetkisizliğine dair olur.

Hükmün gerekçesi

MADDE 29. — I - Sanık mahkûm olursa hükmün gerekçesinde :

- A) Mahkemece disiplin suçunun kanuni unsurları olarak sabit ve muhakkak sayılan vâkıalar,
 - B) Duruşma sırasında kanunda yazılı olup cezanın kaldırılmasını veya azaltılmasını yahut çoğaltılmasını gerektiren hallerin varlığı ileri sürülmüş ise bunların sabit sayılıp sayılmadığı,
 - C) Uygulanan ceza maddesi ve ceza miktarının tâyinine mahkemeyi sevk eden haller,
- Gösterilir.

II - Beraet halinde hükmün gerekçesinde, sanığın isnadolunan eylemi işlediğinin sabit olmamasından mı yoksa işlenen eylemin bu kanuna göre suç sayılmamasından mı beraete hükmedildiği gösterilir.

KANUN YOLU

İtiraz, süresi ve inceleme mercii

MADDE 30. — Disiplin mahkemelerinden verilen hükümlere karşı tefhim veya tebliğden itibaren üç gün içinde bir üst disiplin mahkemesinde itiraz edilebilir.

Genelkurmay Başkanlığı disiplin mahkemesinin hükümlerine karşı yapılan itirazı, itiraz edilen hükme katılmıyan başkan ve üyelerden kurulan yeni bir kurul inceler.

İtiraza hakka olanlar

MADDE 31. — Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri ve sanık itiraz hakkına sahiptirler.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Disiplin mahkemesi istem üzerine veya kendiliğinden tanık dinlenmesine veya başka delillerin toplanmasına karar verebilir.

Delillerin toplanmasından sonra disiplin subayından esas hakkındaki istemi sorulur. Sanık savunmasını yapar. Son söz sanığındır.

Duruşmanın bitmesi ve hüküm

MADDE 27. — Duruşma hükmün tefhimi ile biter.

Hüküm, sanığın beraetine veya hükümlülüğüne veya dâvanın düşmesine yahut disiplin mahkemesinin görevsizliğine veya yetkisizliğine dair olur.

Hükümlülük halinde, disiplin mahkemesince cezanın derhal yerine getirilmesine karar verilebilir.

Hükmün gerekçesi

MADDE 29. — I - Sanık mahkûm olursa hükmün gerekçesinde :

A) Mahkemece disiplin suçunun kanuni unsurları olarak sabit ve muhakkak sayılan vâkıalar,

B) Duruşma sırasında kanunda yazılı olup cezanın kaldırılmasını veya azaltılmasını yahut çoğaltılmasını gerektiren hallerin varlığı ileri sürülmüş ise bunların sabit sayılıp sayılmadığı,

C) Uygulanan ceza maddesi ve ceza miktarının tâyinine mahkemeyi sevk eden haller, Gösterilir.

II - Sanık beraat ederse hükmün gerekçesinde, sanığın isnadolunan eylemi işlediğinin sabit olmamasından mı yoksa işlenen eylemin bu kanuna göre suç sayılmamasından mı beraate hükmedildiği gösterilir.

İtiraz hakkı olanlar

MADDE 30. — Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri veya sanık itiraz hakkına sahiptirler.

İtiraz, süresi ve inceleme mercii

MADDE 31. — Disiplin mahkemelerinden verilen hükümlere karşı tefhim veya tebliğden itibaren üç gün içinde bir üst disiplin mahkemesinde itiraz edilebilir.

Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı ile Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kurulan disiplin mahkemelerinin hükümlerine karşı yapılan itirazı, itiraz edilen hükmü katılmıyan ve onlardan daha kıdemli olan başkan ve üyelerden kurulu yeni bir kurul inceler. Buna rağmen uygun nitelikte başkan ve üye bulunmazsa, en yüksek komuta makamından itibaren sıra ile aşağı derecelerdeki komuta mevkilerinde bulunan subaylar başkan ve üye olarak görevlendirilirler.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

İtirazın nereye yapılacağı, şekli ve itiraz sebepleri

MADDE 32. — İtiraz, hükmü veren disiplin mahkemesinin nezdinde kurulduğu komutan veya askerî kurum âmirine yapılır.

İtiraz sebepleri yazılı olarak verilebileceği gibi sanığın en yakın âmirine yapılacak beyan üzerine düzenlenecek bir tutanak şeklinde de olabilir.

İtiraz, kural olarak hükmün kanuna aykırılığı sebebine dayanır.

Hukuki bir kuralın uygulanmaması yahut yanlış uygulanması kanuna aykırılıktır.

Aşağıdaki hallerde kanuna mutlaka aykırılık var sayılır :

A) Disiplin mahkemesinin kanun dairesinde kurulmamış olması,

B) Başkan ve üyelik niteliklerini haiz olmıyan bir başkan veya üyenin hükme katılması,

C) Makbul bir şüpheden dolayı hakkında ret istemi olup da bu istem kabul edildiği halde başkan veya üyenin hükme katılması, veyahut bu istemin kanuna aykırı olarak reddolunması suretiyle başkan ve üyenin hükme katılmış olması,

D) Disiplin mahkemesinin kanuna aykırı olarak dâvaya bakmaya kendini görevli veya rütbe yönünden yetkili görmesi,

E) Disiplin subayının veya kanunen bulunması gerekli diğer bir kişinin yokluğunda duruşma yapılması,

F) Sözlü duruşma sonucu olarak verilen hükümde duruşmanın açıklığı kuralına uyulmamış olması,

G) Hükmün gerekçesiz bulunması,

H) Hüküm için önemli olan noktalarda mahkeme kararı ile savunma hakkının kısıtlanmış olması.

İtiraz halinde yerine getirmenin geri bırakılması

MADDE 33. — İtiraz, aleyhine itiraz olunan hükmün yerine getirilmesini geri bıraktırır.

İtirazın incelenmesi

MADDE 34. — İtiraz üzerine üst disiplin mahkemesi disiplin subayı en geç üç gün içinde gerekli incelemeyi yapar ve mütalâası ile birlikte dosyayı mahkemeye verir. Mahkeme en geç üç gün içinde dosyayı inceliyerek kararını verir.

Üst disiplin mahkemesi gerekli gördüğü soruşturmanın yapılmasını isteyebilir veya kendisi yapabilir. Bu halde soruşturma için geçecek süre üç günlük süreye dâhil değildir.

Gözetim ve teftiş

MADDE 36. — Disiplin mahkemeleri ile disiplin subaylıklarının ve disiplin ceza ve tutuk evlerinin idari işlerinin gözetimi silsile yoluyla komutanlıklarca veya askerî kurum âmirliklerince, teftişi Millî Savunma Bakanlığı Askerî Adalet müfettişleri aracılığı ile genel hükümlere göre yapılır.

Bu gözetim ve teftiş görevine dayanılarak yargı işlerine karışılmaz.

Cezaların yerine getirilmesi

MADDE 38. — Disiplin mahkemelerince verilen ve kesinleşen oda ve göz hapsi cezaları :

A) Subaylarla askerî memurlar ve astsubaylar hakkında :

M. Meclisi (S. Sayısı : 497 ye 1 nci ek)

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

İtirazın nereye yapılacağı, şekli ve itiraz sebepleri

MADDE 32. — Sanık tarafından yapılan itiraz, hükmü veren disiplin mahkemesinin nezdinde kurulduğu komutana veya askerî kurum âmirine yapılır.

İtiraz sebepleri yazılı olarak verilebileceği gibi sanığın en yakın âmirine yapılacak beyan üzerine düzenlenecek bir tutanak şeklinde de olabilir.

İtiraz, kural olarak hükmün kanuna aykırılığı sebebine dayanır.

Hukukî bir kuralın uygulanmaması yahut yanlış uygulanması kanuna aykırılıktır.

Aşağıdaki hallerde kanuna mutlaka aykırılık var sayılır :

A) Disiplin mahkemesinin kanun dairesinde kurulmamış olması,
B) Başkan ve üyelik niteliklerini haiz olmıyan bir başkan veya üyenin hükme katılması,
C) Makbul bir şüpheden dolayı hakkında ret istemi olup da bu istem kabul edildiği halde başkan veya üyenin hükme katılması, veyahut bu istemin kanuna aykırı olarak reddolunması suretiyle başkan ve üyenin hükme katılmış olması,

Ç) Disiplin mahkemesinin kanuna aykırı olarak dâvaya bakmaya kendini görevli veya rütbe yönünden yetkili görmesi,

D) Disiplin subayının veya kanunen bulunması gerekli diğer bir kişinin yokluğunda duruşma yapılması,

E) Sözlü duruşma sonucu olarak verilen hükümde duruşmanın açıklığı kuralına uyulmamış olması,

F) Hükmün gerekçesiz bulunması,

G) Hüküm için önemli olan noktalarda mahkeme kararı ile savunma hakkının kısıtlanmış olması.

İtiraz halinde yerine getirmenin geri bırakılması

MADDE 33. — İtiraz, aleyhine itiraz olunan hükmün yerine getirilmesini geri bıraktırır. Ancak disiplin mahkemesince cezanın derhal yerine getirilmesine karar verilmişse bu hüküm uygulanmaz.

İtirazın incelenmesi

MADDE 34. — İtiraz üzerine üst disiplin mahkemesi disiplin subayı en geç üç gün içinde gerekli incelemeyi yapar ve mütalâası ile birlikte dosyayı mahkemeye verir. Mahkeme en geç üç gün içinde dosyayı inceliyerek kararını verir.

Üst disiplin mahkemesi gerekli gördüğü soruşturmanın yapılmasını isteyebilir veya soruşturmayı kendisi yapabilir. Bu halde soruşturma için geçecek süre üç günlük süreye aâhil değildir.

Gözetim ve teftiş

MADDE 36. — Disiplin mahkemeleri ile disiplin subaylıklarının ve disiplin ceza ve tutuk evlerinin idari işlerinin gözetimi silsile yoluyla komutanlıklarca veya askerî kurum âmirliklerince, teftişi Millî Savunma Bakanlığı Askerî Adalet müfettişlerince genel hükümlere göre yapılır.

Bu gözetim ve teftiş görevine dayanılarak yargı işlerine karışılmaz.

Cezaların yerine getirilmesi

MADDE 38. — Disiplin mahkemelerince verilen ve kesinleşen oda veya göz hapsi cezaları :

A) Subaylarla askerî memurlar ve astsubaylar hakkında :

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

I - Göz hapsi cezalarında :

- a) Resmî daire, kışla ve eğitim alanlarındaki hizmetlerine devam ederler,
- b) Hizmetin sona ermesinden sonra hiçbir yere gidemezler. Kışlada veya resmî odalarda kalırlar,
- c) Hizmete ilişkin olanlar dışında hiçbir ziyaret kabul edemezler.

II - Oda hapsi cezalarında :

- a) Mümkün olduğu takdirde cezayı tek başına belirli bir hapis odasında geçirirler,
 - b) Emir veremezler,
 - c) Genel hizmet yapamazlar.
- B) Askerî öğrenciler hakkında :
- a) Oda hapsi cezasını belirli hapis odalarında topluca geçirirler,
 - b) Hapis odalarının kapısında bir nöbetçi bulundurulur.
- C) Erbaş ve erler hakkında :
- a) Oda hapsi cezasını belirli hapis odalarında topluca geçirirler,
 - b) Hapis odalarının kapısında bir nöbetçi bulundurulur,
 - c) Erbaşlar genel hizmet yapamazlar. Erler ağır askerî hizmetlerde kullanılabilirler.
- D) Sivil personelin öğrenim ve sosyal durumları göz önüne alınarak verilen cezalar yukarıdaki fıkralar hükümlerine göre yerine getirilir.

Yazılı emir

MADDE 40. — Disiplin mahkemeleri tarafından verilip kanun yoluna gidilmeksizin kesinleşmiş bulunan hükümlerde kanuna aykırılık bulunduğunu öğrenen Genelkurmay Başkanı, Askerî Yargıtaya başvurması için Askerî Yargıtay Başsavcısına yazılı emir verilmesi hususunda Millî Savunma Bakanından istemde bulunur.

Bu istem üzerine veya ayrıca Millî Savunma Bakanı diğer yollarla kesinleşmiş bulunan hükümlerde kanuna aykırılık bulunduğunu öğrenirse, Askerî Yargıtaya başvurması için Askerî Yargıtay Başsavcısına yazılı emir verir.

Bu hususta yazılı emir ile ilgili Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunundaki hükümler uygulanır. Şu kadar ki, Askerî Yargıtay için disiplin mahkemesinin görevini aştığı sonucuna varırsa hükmü bozarak dâva dosyasının yetkili ve görevli mercie gönderilmesine karar verir. Bu halde yeniden yapılacak inceleme ve kovuşturma sonucuna göre gereken karar verilir. Disiplin mahkemesi tarafından verilen ve yerine getirilen cezalar yeniden verilecek cezadan indirilir.

İKİNCİ KISIM

DISİPLİN SUÇLARI VE CEZALARI

Disiplin suç ve cezaları

MADDE 41. — Disiplin suçları bu kanunun oda hapsi ve göz hapsi cezaları ile cezalandırdığı eylemlerdir. Bu kanuna göre verilecek oda ve göz hapsi cezaları üç günden iki aya kadardır. Jandarma uzatmaları ve uzman çavuşları dışında erbaşlar hakkında rütbenin geri alınması cezası da verilebilir.

Disiplin mahkemesi, bu kanunu uygularken, maddede yazılı cezanın aşağı ve yukarı hadleri arasında cezayı serbestçe takdir eder.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

1. Göz hapsi cezalarına :

- a) Resmî daire, kışla, eğitim (alanları ile sair yerlerdeki) hizmetlerine devam ederler.
b) Hizmetin sona ermesinden sonra hiçbir yere gidemezler. Kışlada veya resmî odalarda kalır-

lar,

- c) Hizmete ilişkin olanlar dışında hiçbir ziyaret kabul edemezler.

II - Oda hapsi cezalarında :

- a) Mümkün olduğu takdirde cezayı tek başına belirli bir hapis odasında geçirirler,

- b) Emir veremezler,

- c) Genel hizmet yapamazlar.

B) Askerî öğrenciler hakkında :

- a) Oda hapsi cezasını belirli hapis odalarında topluca geçirirler,

- b) Hapis odalarının kapısında bir nöbetçi bulundurulur.

C) Erbaş ve erler hakkında :

- a) Oda hapsi cezasını belirli hapis odalarında topluca geçirirler,

- b) Hapis odalarının kapısında bir nöbetçi bulundurulur,

- c) Erbaşlar genel hizmet yapamazlar. Erler ağır askerî hizmetlerde kullanılabilirler.

D) Sivil personelin öğrenim ve sosyal durumları göz önüne alınarak verilen cezalar yukarıdaki fıkralar hükümlerine göre yerine getirilir.

Yazılı emir

MADDE 40. — Disiplin mahkemeleri tarafından verilip kesinleşmiş bulunan hükümlerde kanuna aykırılık bulunduğunu öğrenen Genelkurmay Başkanı, Askerî Yargıtaya başvurması için Askerî Yargıtay Başsavcısına yazılı emir verilmesi hususunda Millî Savunma Bakanından istemde bulunur.

Bu istem üzerine veya ayrıca Millî Savunma Bakanı disiplin mahkemelerince verilip kesinleşmiş bulunan hükümlerde kanuna aykırılık bulunduğunu öğrenirse, Askerî Yargıtaya başvurması için Askerî Yargıtay Başsavcısına yazılı emir verir.

Bu hususta yazılı emir ile ilgili Askerî mahkemeler kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunundaki hükümler uygulanır. Şu kadar ki, Askerî Yargıtay için disiplin mahkemesinin görevini aştığı sonucuna varırsa hükmü bozarak dâva dosyasının yetkili ve görevli mercie gönderilmesine karar verir. Bu halde yeniden yapılacak inceleme ve kovuşturma sonucuna göre gereken karar verilir. Disiplin mahkemesi tarafından verilen ve yerine getirilen cezalar yeniden verilecek cezadan indirilir.

İKİNCİ KISIM

DISİPLİN SUÇLARI VE CEZALARI

Disiplin suç ve cezaları

MADDE 41. — Disiplin suçları bu kanunun oda hapsi ve göz hapsi cezaları ile cezalandırıldığı eylemlerdir. Bu kanuna verilecek oda veya göz hapsi cezaları üç günden iki aya kadardır. Erbaşlar hakkında asli ceza ile birlikte rütbenin geri alınması cezası da verilebilir.

Disiplin mahkemesi, bu kanunu uygularken, maddede yazılı cezanın aşağı ve yukarı hadleri arasında cezayı serbestçe takdir eder.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Cezaların içtimalı

MADDE 42. — Cezaların toplanması halinde aynı çeşit cezalar toplanarak, başka çeşit cezalar ayrı ayrı çektirilir.

Disiplin suçlarında dâva zamanlaşımı

MADDE 43. — Disiplin suçlarına ait dâvalarda suç tarihinden itibaren altı ay içinde disiplin mahkemelerince hüküm verilmemiş olursa dâva zamanlaşımına uğrar.

Hizmete mahsus eşyayı tahrip, terk veya kaybedenler

MADDE 52. — Hizmete mahsus ve değeri ikiyüzelli lirayı geçmiyen eşyayı özürsüz kaybeden, tahribeden veya özel menfaatinde kullananlar eşyanın değeri de göz önüne alınarak iki aya kadar oda veya göz hapsi cezasıyla cezalandırılırlar.

Astına hizmetle ilgisi olmayan emir verenlerle hediye isteyen veya borç alanlar

MADDE 53. — Astlarına hizmetle ilgisi olmayan emir verenler, astlarından hediye isteyenler veya borç alanlar iki aya kadar oda veya göz hapsi cezası ile cezalandırılırlar.

Astlarını gözetim görevinde ihmal ve kusuru olanlar

MADDE 54. — Astlarını gözetim görevinde ihmal ve kusuru olanlar veya astlarının suçlarını haber vermiyenler, onbeş güne kadar oda veya göz hapsi cezası ile cezalandırılırlar.

Hoşnutsuzluğa kıskırtanlar

MADDE 57. — Arkadaşlarını sözle hoşnutsuzluğa kıskırtanlar bir aya kadar oda veya göz hapsi cezası ile cezalandırılırlar.

Sarhoşluk ve yasak edilen yerlere girmek

MADDE 58. — Resmî üniforma ile genelevlere, kumarhanelere, meyhanelere, barlara ve girilmesi garnizon komutanlıklarınca yasaklı askerlik onuruna dokunan başka yerlere girenler veya sarhoşluğu gizlenmeyecek derecede olanlar yedi günden bir aya kadar oda veya göz hapsi cezası ile cezalandırılırlar.

Sarhoşluk eylemi görev sırasında işlenmiş ise verilecek ceza onbeş günden iki aya kadar oda veya göz hapsidir.

Kumar oynayanlar

MADDE 59. — Kumar oynayanlar bir aya kadar oda veya göz hapsi cezası ile cezalandırılırlar.

Yasak edilen kitap ve saireyi okuyan veya bulunduranlar

MADDE 61. — Okunması veya bulundurulması Genelkurmay Başkanlığınca yasak edildiği bildirilen kitap, dergi ve her türlü yazıları okuyan veya bulunduranlar on günden iki aya kadar oda veya göz hapsi cezası ile cezalandırılırlar.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Cezaların toplanması

MADDE 42. — Cezaların toplanması halinde, aynı çeşit cezalar toplanarak, başka çeşit cezalar ayrı ayrı çektirilir.

Disiplin suçlarında dâva zamanaşımı

MADDE 43. — Disiplin suçlarına ait dâvalarda suç tarihinden itibaren üç ay içinde disiplin mahkemelerince hüküm verilmemiş olursa dâva zamanaşımına uğrar.

Hizmete mahsus eşyanın harabolmasına sebebiyet verenler veya kaybedenler

MADDE 52. — Hizmete mahsus ve değeri (250) lirayı geçmiyen eşyayı özürsüz kaybedenler veya harabolmasına sebebiyet verenler, eşyanın değeri de göz önüne alınarak iki aya kadar oda veya göz hapsi ile cezalandırılır.

Astına hizmetle ilgisi olmayan emir verenlerle hediye isteyen veya borç alanlar

MADDE 53. — Astlarına hizmetle ilgisi olmayan emir verenler, astlarından hediye isteyenler veya borç alanlar on günden iki aya kadar oda veya göz hapsi cezası ile cezalandırılırlar.

Astlarını gözetim görevinde ihmal ve kusuru olanlar

MADDE 54. — Astlarını gözetim görevinde ihmal ve kusuru olanlar veya astlarının suçlarını haber vermiyenler, onbeş güne kadar oda veya göz hapsi cezası ile cezalandırılırlar.

Arkadaşlarını askerlikten soğutmaya kışkırtanlar

MADDE 57. — Arkadaşlarını sözle hoşnutsuzluğa kışkırtanlar bir aya kadar oda veya göz hapsi cezası ile cezalandırılırlar.

Sarhoşluk ve yasak edilen yerlere girmek

MADDE 58. — Resmî üniforma ile genel evlere, kumarhanelere, meyhanelere, barlara ve girilmesi garnizon komutanlıklarınca yasaklı başka yerlere girenler veya sarhoşluğu gizlenmeyecek derecede olanlar yedi günden bir aya kadar oda veya göz hapsi cezası ile cezalandırılırlar.

Sarhoşluk eylemi görev sırasında işlenmiş ise verilecek ceza onbeş günden iki aya kadar oda veya göz hapsidir.

Kumar oynayanlar

MADDE 59. — Kumar oynayanlar, bir aya kadar oda veya göz hapsi cezası ile cezalandırılırlar.

Yasak edilen kitap ve sairiyi okuyan veya bulunduranlar

MADDE 61. — Askerî öğrenci, er ve erbaşlar tarafından okunması veya bulundurulması Genelkurmay Başkanlığınca yasak edildiği bildirilen kitapları, dergileri ve her türlü yazıları okuyan veya bulunduranlar onbeş güne kadar oda hapsi cezası ile cezalandırılırlar.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Disiplin cezalarının etkisi

MADDE 62. — Yedek subay, erbaş ve erler hakkında disiplin mahkemeleri tarafından verilen ve yerine getirilen oda hapsi cezaları askerlik hizmet sürelerinden indirilir ve bu kişiler o kadar süre geç terhis edilirler.

Muvazzaf subay, askerî memur ve astsubaylar ile sivil personel hakkında verilen ve yerine getirilen oda ve göz hapsi cezaları bunların yükselmelerinde nazara alınmak üzere sicillerine işlenir.

Uygulanmayacak kanun hükümleri

MADDE 64. — Askerî Ceza Kanununun bu kanunun cezalandırdığı suçlara ait hükümleri ve diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri disiplin mahkemelerinin kurulup fiilen göreve başladıkları tarihten başlayarak yürürlükten kalkar.

GEÇİCİ MADDE — Bu kanuna göre kurulacak Disiplin Mahkemeleri, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak en geç üç ay içinde kurulur.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Disiplin cezalarının etkisi

MADDE 62. — Yedek subay, erbaş ve erler hakkında disiplin mahkemeleri tarafından verilen ve yerine getirilen oda hapsi cezaları askerlik hizmet sürelerinden indirilir ve bu kişiler o kadar süre geç terhis edilirler.

Muvazzaf subay, askerî memur ve astsubaylar ile sivil personel hakkında verilen ve yerine getirilen oda ve göz hapsi cezaları bunların yükselmelerinde nazara alınmak üzere sicillerine işlenir.

Bu hüküm yedinci madde mucibince verilecek özel cezalarda da tatbik olunur.

Uygulanmayacak kanun hükümleri

MADDE 64. — Askerî Ceza Kanununun bu kanunun cezalandırdığı suçlara ait hükümleri ve diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri disiplin mahkemelerinin kurulup fiilen göreve başladıkları tarihte yürürlükten kalkar.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanuna göre kurulacak Disiplin Mahkemeleri, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak en geç üç ay içinde kurulur.

Bu mahkemelerin hangi tarihte fiilen göreve başlayacakları Genel Kurmay Başkanlığınca tesbit olunur.

GEÇİCİ MADDE 2. — Disiplin Mahkemelerinin kurulup fiilen göreve başladıkları tarihte askerî savcılıklarla askerî mahkemelerde bulunan ve henüz neticelendirilmemiş olan soruşturma ve dâva dosyalarından disiplin mahkemelerinin görevi içine giren suçlara aidolanlar, görevsizlik kararıyla, nezdinde disiplin mahkemesi kurulan yetkili kıta komutanı veya askerî kurum âmirine gönderilir.

Duruşma safhasında olan dosyalar için yeniden iddianame düzenlenmeden dâva dosyası görevli disiplin mahkemesine verilir.

Geçici Komisyonun tavsiyeleri

Madde 1. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmemesini tavsiye etmektedir.

Madde 2. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 3. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 4. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 5. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 6. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmemesini tavsiye etmektedir.

Madde 7. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 8. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmemesini tavsiye etmektedir.

Madde 9. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmemesini tavsiye etmektedir.

Madde 10. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 11. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 12. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 13. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 14. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 15. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmemesini tavsiye etmektedir.

Madde 16. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 17. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 18. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 19. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 20. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 21. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 22. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 23. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmemesini tavsiye etmektedir.

Madde 24. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 25. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 26. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 27. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmemesini tavsiye etmektedir.

Madde 28. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 29. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 30. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 31. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmemesini tavsiye etmektedir.

Madde 32. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmemesini tavsiye etmektedir.

Madde 33. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 34. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 35. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 36. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmemesini tavsiye etmektedir.

Madde 37. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 38. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 39. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 40. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 41. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmemesini tavsiye etmektedir.

Madde 42. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 43. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmemesini tavsiye etmektedir.

Madde 44. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 45. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 46. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 47. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 48. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 49. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 50. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 51. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 52. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 53. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 54. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 55. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 56. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 57. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmemesini tavsiye etmektedir.

Madde 58. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 59. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 60. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 61. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 62. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmemesini tavsiye etmektedir.

Madde 63. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 64. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Geçici madde 1. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Geçici madde 2. — Geçici Komisyonumuz Cumhuriyet Senatosu metninin benimsenmesini tavsiye etmektedir.

Madde 65. — Bu madde kesinleşmiştir.

Madde 66. — Bu madde kesinleşmiştir.

